

Oudbouw krijgt

WOONBOERDERIJ PUIFLIJK

Een kleine woonboerderij in het Gelderse dorpje Puiflijk heeft onlangs een forse metamorfose ondergaan. Het ruim een eeuw oude gebouw werd uitgebreid met twee zeer eigentijdse vleugels - waarin diverse houtsoorten domineren - en een bijzonder houten losstaand bijgebouw. Het resultaat is dat heden en verleden sterk contrasteren, maar ook spannend samenkomen.

De eigenaar van de boerderij wilde flink wat extra ruimten voor wonen en hobby's, zoals het bespelen van een kerkorgel. Voor architect Otto van Dijk uit Horssen, een dorp in het Land van Maas en Waal, was de opdracht de ultieme uitdaging. Hij mocht namelijk zijn ideeën redelijk de vrije loop laten. Zo'n 25 jaar geleden had hij de boerderij al eens van een kleine uitbreiding voorzien. 'Het bijzondere nu was dat er

absoluut geen ideeën waren voor de nieuwe grootschalige uitbreiding. Ruim een jaar lang heb ik allerlei studies gedaan en modellen ontwikkeld, en die telkens besproken met de opdrachtgever.'

Van Dijk adviseerde de boerderij uit historische overwegingen te laten staan. Omdat het pand slechts drie meter van de weg ligt, stelde hij voor er

twee vleugels richting het landschap aan te bouwen. Dit plan zou tevens reageren op de nieuwe woonwijk die enkele jaren geleden aan de overkant van de weg is verrezen. 'Vóór die tijd was hier een klein landweggetje met aan de ene kant boomgaarden en aan de andere kant de polder met aan de rand deze boerderij. Die boomgaarden hebben plaatsgemaakt voor nieuwbouw. Om de bewoners van de boer-

vleugels

△ Links de nieuwe woonvleugel, rechts de muziekvleugel.

derij erop te attenderen dat ze nog steeds in die prachtige polder wonen en niet in de nieuwbouwwijk, heb ik voor een hofkarakter gekozen. Het nieuwe erf werd georiënteerd op het schitterende landschap. Bovendien wilde ik de uitbreidingen in andere materialen uitvoeren om de diversiteit aan functies te benadrukken. Zo krijg je spanning tussen oud en nieuw, maar ook tussen de twee nieuwe vleugels.'

Robijnhout

Oud met nieuw combineren is voor Van Dijk bepaald geen experiment. Het is zelfs een van zijn specialiteiten. Dat is bijvoorbeeld duidelijk te zien aan zijn eigen woning in Horssen. De restauratie van deze 180 jaar oude boerderij heeft hij gecombineerd met nieuwe toevoegingen. Hierin zijn trappen, loopbrug en vloeren van de belangrijkste woonvertrekken van robijnhout

△ Bovenverdieping met iroko deuren en zonnelouvres. Het dak wordt gedragen door liggers en gordingen van Siberisch lariks.

◁ Interieur nieuwe woonvleugel met een enorme pui van hefschuifdeuren.

(officiële naam: grumixava of curupixa) gemaakt. Ook in bijvoorbeeld het monumentale kantongerecht in Tiel, dat hij heeft gerestaureerd en gerenoveerd met eigentijdse invullingen, heeft hij deze houtsoort veel toegepast. 'Robijnhout is erg mooi. Vooral de verschillen in licht en donker zijn fantastisch. Overigens kunnen alle houtsoorten in aanmerking komen, al naar project, locatie en opdrachtgever. Bovendien beperkt mijn liefde zich niet tot alleen hout. Ook glas, zink en staal pas ik veelvuldig toe. Maar wat ik ook gebruik, de natuurlijke eigenschappen van het materiaal laat ik altijd zoveel mogelijk tot uiting komen.'

Harde materialen

Een van de twee nieuwe uitbreidingen van de boerderij is de muziekvleugel. Deze is haaks tegen het uiteinde van de aanbouw gesitueerd die Van Dijk 25 jaar geleden realiseerde. Omdat het - overigens nog te bouwen - orgel een ruimte vergt met veel nagalm, koos de architect voor harde materialen, zoals beton voor wanden en plafond en >

profielglas voor beide zijwanden. Om het dak lager te laten uitkomen dan de bestaande rieten kapstructuur en om het 4,5 m hoge orgel te kunnen plaatsen, ligt de vloer van de muziekruimte een meter onder het maaiveld. Deze bestaat uit iroko delen liggend op houten ribben, waartussen zand is aangebracht. De orgelgeluiden brengen straks de vloer in trilling en het zand zorgt ervoor dat de trillingen worden doorgegeven en via het lichaam de luisteraar bereiken. In de ruimte is plaats voor zo'n dertig genodigden. 'Deze houten vloer heb ik als het ware omgeklapt en voortgezet in een iroko deurenfront naar buiten. Het zijn enorme gevaarten van 3,72 meter hoog en elk 2 meter breed. Omdat ze ruim driehonderd kilo per stuk wegen, was het onmogelijk ze aan scharnieren op te hangen. Daarom zijn ze als taatsdeuren uitgevoerd. Deze hebben draaipunten onder en boven, waarbij eenderde deel van de deur via speciale draailagers naar binnengaat en tweederde naar buiten.'

△ Compositie van iroko en Afrikaans leisteen.

△ Gestapeld Siberisch lariks onder een iroko vloer.

△ Plattegrond.

▷ Opvallend is de erker, die zowel uit- als inwendig is bekleed met iroko delen en alleen smalle hoge zijramen heeft.

Dubbele sponningen

De taatsdeuren zijn vanwege hun grote gewicht met grote perfectie op de bouw gemaakt door aannemingsbedrijf Kuijpers in Heteren. Timmerman Harry Lamers van dit bedrijf: 'Ze zijn niet van massief iroko, want dan zouden ze kromtrekken. Daarom bestaat de kern van de deuren uit een thermisch verzinkt frame van koperprofielen van 40 x 80 mm. Dit frame, dat met een kraan is geplaatst, is ter plaatse gevuld met iroko en ten slotte rondom bekleed met iroko delen. Deze zijn gelijmd en blind genageld. Zowel in de 82 mm dikke deuren als in de kozijnen zijn dubbele sponningen aangebracht met ronde rubbers die voor een perfecte afdichting zorgen. Verder zit er aan de bovenzijde van iedere deur een afdichtingsrubber en aan de onderzijde een verende rubber strip. De dorpel is immers vlak.'

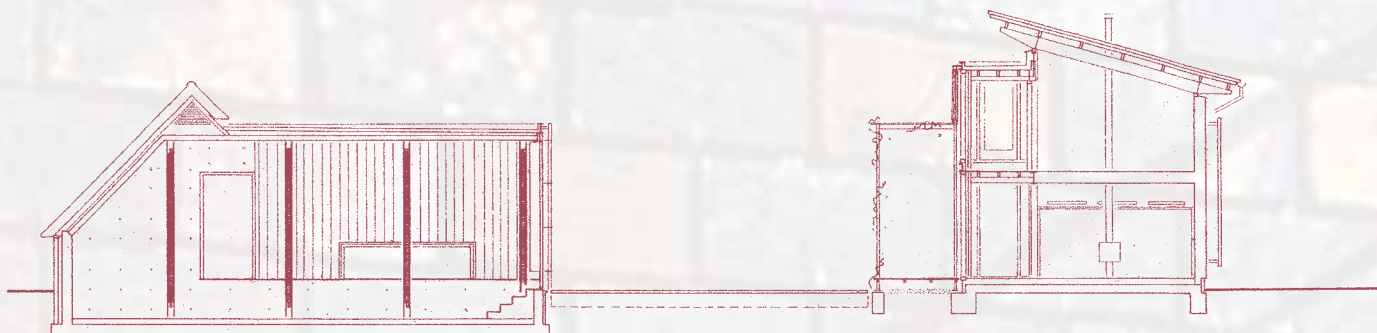
Omdat in de muziekleugel geen openslaande ramen mochten komen vanwege geluidsoverlast, heeft Van Dijk de ventilatie verwerkt in iroko

schachten naast de deuren. 'Ook heb ik binnen geen gewone radiatoren laten plaatsen, maar industriële ribbenbuisen afkomstig uit de kassenwereld. Ik ben als architect altijd intensief bezig de installaties zorgvuldig in te passen. Door een integraal ontwerp wil ik voorkomen dat bijvoorbeeld wandcontactdozen en radiatoren op verkeerde plaatsen komen te zitten.'

Stapelconstructie

In de nieuwe woonvleugel die tegen de andere zijde van de boerderij is aangebouwd en samen met de muziekleugel aan de achtertuin een hofstructuur geeft, is eveneens beton en glas, maar ook veel hout verwerkt. De 6,25 m lange spanten (315 x 88 mm) en de aan elkaar gekoppelde 17 m lange gordingen (156 x 54 mm) van het zweven- ▷

◁▽ Langsdoorsneden.

▷ Voor de glazen pui zit een 4 m hoge veranda van thermisch verzinkt staal. De bedoeling is dat de hele constructie begroeid raakt met blauwregenen.

de dak - alle van gelamineerd Sibेरisch lariks - zijn volgens een stapelconstructie en met blind ingelaten aluminium koppelplaten en stalen penen samengevoegd. Van deze gelamineerde houtsoort zijn eveneens de balken van de ontsluitingsroute op de eerste etage, waarop een iroko vloer ligt. Tussen bovenzijde van de muren en onderzijde van het dak zitten onafgebroken glaspanelen, waardoor de geïsoleerde dakplaten van Fins berkentriplex aan de binnenzijde prachtig tot uiting komen in het strijklicht. Het dak zelf is voorzien van zinken felsbanen.

Beneden zijn de woonkamer, keuken en entreehal met toilet, vormgegeven als een losgeplaatst iroko meubel. Boven bevinden zich entresol, slaapkamer en badkamer. De buitengevels zijn bekleed met roestkleurig Afrikaans natuursteen. In de zijde van de vleugel die vanaf de weg is te zien, zitten slechts enkele kleine ramen. Opvallend is de erker, die zowel uit- als inwendig is bekleed met iroko delen en alleen smalle hoge zijramen heeft.

Pui van hefschuifdeuren

De gevels aan de tuin- en erfzijde zijn daarentegen grotendeels van glas. Daar zitten op begane grond en eerste

verdieping respectievelijk een 15 m en een 10 m lange wand van glazen GU-hefschuifdeuren. Het gaat in totaal om zestien iroko deuren. Op de bovenverdieping hangen voor die glazen pui aan de buitenkant iroko zonnelouvres aan rails.

Van Dijk: 'Voor deze glazen pui hebben we een vier meter hoge veranda gemaakt van een thermisch verzinkte staalconstructie, voorzien van een thermisch verzinkt rooster als dak. De bedoeling is dat deze gehele constructie begroeid raakt met blauwregenen, zodat de veranda een Zuid-Europese uitstraling krijgt. De zwevende vloer ervan is van onbehandeld bangkirai met profiel. Als het mooi weer is, kan de eigenaar de taatsdeuren van de muziekvleugel openzetten en kunnen de bezoekers vanaf de veranda genieten van de orgelmuziek. Wie vanuit woonkamer, keuken of slaapkamer wil luisteren, zet de schuifdeuren open.'

Frans eiken

Voor diverse interieuronderdelen, zoals keuken en slaapkamerkasten, is gekozen voor gelamineerd Frans eiken. Van Dijk: 'De orgelbouwer meldde dat het orgel alleen in eiken kon. Toen hebben we besloten deze lichte houtsoort ook toe te passen in de diverse interieurelementen in de woonvleugel.

In het begin had ik daar wel moeite mee. De combinatie eiken-iroko is vanwege de kleurstellingen en kenmerken van elk niet echt logisch. Maar door verticale laminering en een matte laklaag past het eiken toch heel goed bij alle horizontale iroko delen. Alle houtsoorten zijn overigens transparant

▽ De houten vloer is als het ware omgeklapt en voortgezet in een iroko deurenfront.

behandeld. Bij de iroko delen en kozijnen hebben we Olympic stain toegepast. De Siberisch lariks delen van het bijgebouw verderop in de tuin zijn verduurzaamd met wolmanzout in combinatie met Waxed Wood, een wasemulsie.'

Dit bijgebouw, dat als carport en tuinberging dienstdoet, is bekleed met horizontale lariks delen van twee verschillende breedten, steeds een afwisseling van één brede en twee smalle. Dit thema werd eveneens toegepast bij het iroko. Het lessenaarsdak heeft een helling van 10° en is voorzien van gemoffelde golfplaatjes. De lariks delen zijn aan de boven- en onderzijde schuin afgefreest voor een optimale afwatering. Vanaf 2,30 m hoogte - de hoge kant van het gebouw is 4 m, de

◁ De muziekvleugel met de enorme iroko taatsdeuren.

Feiten en getallen

Locatie:	Puiflijk
Architect:	Architectenburo oTTo van Dijk Horssen. Medewerkers Addy de Boer, Henk de Veer, Bram van Oosteren
Constructeur:	Raadgevend Ingenieursbureau Heym de Heer BV Velp
Hoofdaannemer:	Kuijpers Heteren Aannemingsbedrijf Heteren
Iroko deuren, kozijnen:	Timmerfabriek W. de Kock Beneden-Leeuwen
Gelamineerde spanten, gordingen:	Heko Spanten BV Ede
Siberisch lariks:	Foreco Dalfsen BV Dalfsen
Iroko zonnelouvres:	Isoluik Nederland BV Schoonebeek
Bangkirai profieldelen veranda:	Wed. J. Reef BV Goor
Iroko parket:	Bruynzeel Vloeren Roosendaal
Frans eiken:	Jac. van Happen Interieurbouw Heeze
Iroko vloerroosters, traptreden:	P.H.J. de Veer Timmerbedrijf Horssen
Oppervlakte:	Woonvleugel: 216 m ² ; muziekvleugel 103 m ² ; bijgebouw: 70 m ²
Bouwperiode:	Januari 2001 - juli 2002

lage kant 2,70 m hoog - gaat de dichte wand over in een open schoepenwand met daarachter vliegengaas. Van Dijk wilde hiermee het karakter van een droogschuur nabootsen. Om dit effect te benadrukken heeft hij de thermisch verzinkte kolommen en dakliggers in het zicht gelaten.

Vista's

Hoewel het om een grootscheepse uitbreiding gaat, is er vanaf de weg slechts weinig van te zien. Dat was ook de bedoeling van Van Dijk. Maar wie eenmaal de boerderij via de linker- of rechtervleugel binnenkomt, staat niet alleen verbaasd van de moderne architectuur, maar ook van het prachtige uitzicht. 'Beide vleugels hebben een vista dwars door de ruimten heen, waardoor de bezoekers bij binnenkomst direct een prachtig uitzicht hebben op de bijzondere polder. Om dit te bewerkstelligen zijn de tussenliggende iroko deuren, waaronder eveneens een taatsdeur, grotendeels van glas. Verder hebben we gezamenlijk met de vloerenfabrikant besloten de vloerdelen aan de onderkant van spanningsgroeven te voorzien. Dat gaf zo'n fraai resultaat, dat we tijdens de bouw hebben besloten de onderkant van de bovenliggende parketvloeren als zichtwerk te accepteren. Dit lijnenspel haaks op de vista's is schitterend.' □

John Ekkelboom

▷ Het bijgebouw is bekleed met horizontale lariks delen van twee verschillende breedten, steeds een afwisseling van één brede en twee smalle.

